Diplomások

SZÍNHÁZ

Úgy látszik, lassan eleven hagyománnyá válik a Marosvásárhelyi Állami Színháznál, hogy — óvatosan fogalmazva nem éppen remekművek előadására fordít rendező, színész jobb ügyhöz érdemes buzgalmat, ki tudja hányadszor, hányadik bemutató sikerét harcolva ki. A kortárs magyar irodalom, ha szorványosan is, de jelentkezik egy-egy újszerű, izgalmas, jó színdarabbal, amelyet valóban érdemes műsorra tűzni. Raffai Sarolta Diplomások című műve nem tartozik ezek közé. Mindenekelőtt: nincs cselekménye. Tudom, erre laikus vagy szakember egyaránt gyorsan válaszolhat, hogy ismerünk nagysikerű darabokat, amelyeknek nincs cselekményük, ne menjünk messzire, nézzük csak Csehovot, még a Ványa bácsiban is látszólag alig történik valami. Ezt a „látszólagot" azonban érdemes aláhúzni. E konkrét eset kapcsán azért, mert a Raffai Sarolta által felvázolt szituációban ténylegesen is áll drámai tér, idő, tulajdonképpen minden, ami arra szolgál általában, hogy egy színpadi műnek elejet, véget, emóciót biztosítson. Mert miről is van szó? A fiatal, beteglábú mérnök vidékre kerül tűzről pattant kis aszszonykájával. A vidék — az úgynevezett intellektuelek vidéke — aztán befonja őket, igyekszik magához silányítani a becsületes szándékot, megcsúfolni az emberi tisztaságot, hűséget. Postamesternék, állatorvos, orvosnék pitiáner intrikái, a velejéig romlott, rafináltan gazember orvos törvetései között morzsolódik a két ember, jut a tragédia szélére, az összeomlás határára, amikor úgy látszik, nincs kiút, menekülni kell. És mégis maradnak. Ezzel lehull a függöny, éppen akkor ér véget a darab, amikor ezzel a „mégis"-sel elkezdődik a dráma, az igazi küzdelem. Ebből mi sajnos semmit sem látunk, illetve hát megismertük az előzményeket. Jó vontatottan elbeszélve. És láttunk egy felvonásnyi csetepatét, amikor szilveszter és ivás-evés ürügyén először csapnak össze az indulatok. Aki vidéken él és szereti az ilyen botrányokat, bizonyára jól szórakozott az egymás szennyesének hangos teregetésén, na meg néhány remekbe szabott színészi alakításnak is örvendhetett. Az említett jelenetben mindenekelőtt Székely Anna kitűnően eltalált és átélt játékának, amely gyaníthatóan többet hozott ki a szerepből, mint amennyit eredetileg tartalmazott. E gyanúperrel nyugodtan élhetünk kivétel nélkül mindenik alakítással kapcsolatban. A főhős-házaspár, Jánoska tétova kézzel összetoldott „pozitív" felesége logikátlanul megírt alakját Ferenczy Csongor, illetve Bálint Márta keltette életre. Ez az utóbbi nem szokványmegfogalmazásként értendő, mert valóban erről volt szó; nem létező alakok életrekeltéséről. Nem kis színészi feladat. Ferenczy István intrikusként is nagyszerű, ő játssza ugyanis a lélektelenül aljas orvost, sokszínű tehetségének újabb, tökéletesen kidolgozott alakítással adta bizonyságát. Felesége, az üresfejű vidéki parvenű ideális szereposztásban került színre, Borbáth Ottilia személyében. Tamás Ferenc szerepe (postamester) sajnos csak annyira volt elég, hogy sejtetni engedje e színész képességeit, amelyekről szerencsére nem egyszer győződhettünk meg. Időnként eljátszható szerepekben is...

Lényegében ugyanezt mondhatjuk az egyik legélénkebb, valósággal felüdülést jelentő színészi remeklés kapcsán, Viski Árpád játékáról (állatorvos), valamint partneréről, Sz. Moldován Évaról (állatorvosné). Mózes Erzsébetet a szerző gyakorlatilag tanácstalan téblábalásra ítélte, mintha érezte volna, hogy ennek az alaknak, aki mintegy véletlenül (vagy erőszakoltan?) tévedt be a cselekménybe, sok keresnivalója nincs a színen. Nos, Mózes Erzsébet a maga eszköztelenségével elérte, hogy nemcsak a kínos magnó-jelenet idején, de mindig, amikor színen van, ráfigyeljünk.

A rendezés pedig... nincs mit kertelni, Anatol Constantin újabb bravúrral gazdagította az utóbbi években amúgyis gyakori rendezési bravúrok sorát. Nyilván ő sem először jut el ilyen teljesítményig. Biztos érzékkel fedezte föl, hogy mit is akar tulajdonképpen Raffai Sarolta ezzel a darabbal, mi az a jobb sorsra érdemes mondandó, amit továbbítani szeretne. Azt hiszem, sikeres rendezésének titka ez: megpróbált „hazabeszélni", a mi képünkre idomította alakjait, a mi épülésünkre beszéltette, mozgatta őket. Mert valakinek ezzel is kell foglalkoznia... Ha már a szerző nem teszi meg...

SZŐCS KÁLMÁN